

OD REDAKTORA NAUKOWEGO

Edukacja i badania, dziś – jutro, stają się wciąż zadaniem, które jest podejmowane, ale też wymaga poszukiwania nowych strategii, szczegółowych rozwiązań dydaktycznych i metodologicznych, prezentacji wyników oraz ich upowszechniania. Proces ten stanowi podstawowe ogniwo, rdzeń pedagogiki szkolnej i wczesnoszkolnej.

Ważną kwestią w tym względzie jest integracja edukacji/procesu wychowawczo-dydaktycznego z badaniami, włączenie w proces wychowawczo-dydaktyczny badań, a więc edukacja przez badania.

Strategia ta zwana badaniami aktywizującymi nie doczekała się jeszcze szerokiego opracowań teoretycznych oraz praktycznych. Dobrym, pionierskim przykładem są badania prowadzone przez prof. Urszulę Ostrowską. Mogą one stanowić punkt wyjścia do wprowadzenia ich do pedagogiki szkolnej i wczesnoszkolnej oraz inspirować do poszukiwania nowych rozwiązań w kształceniu przyszłych nauczycieli.

Dużym walorem badań aktywizujących jest stwarzanie przez nich szansy podmiotom edukacji wglądu w siebie: swojej wiedzy, umiejętności, postaw, zachowań, urzeczywistniania wartości. W ten sposób badania aktywizujące stanowią płaszczyznę, na której następuje integracja pedagogiki szkolnej i wczesnoszkolnej z aksjologią, a przez to integracji edukacji z wartościami.

W poniższych opracowaniach autorzy stosują tę strategię. Mimo że nie używają pojęcia „badania aktywizujące”, to w gruncie rzeczy wprowadzają ich elementy, ukazując aspekty teoretyczne, metodologiczne i praktyczne. Zwrócenie uwagi na zagadnienie badań aktywizujących uzasadnione jest również tematyką, którą zamierzamy w sposób pogłębiony podjąć w przyszłym roku.

Całość materiału prezentowanego numeru *Roczników Pedagogicznych* można podzielić na dwie części. W pierwszej ukazane zostały zagadnienia metodologiczne i wybrane badania. Druga obejmuje zagadnienia dotyczące pracy wychowawczo-dydaktycznej w szkole ze zwróceniem uwagi na pełnienie jej funkcji i roli nauczyciela w tym procesie.

Urszula Ostrowska podejmuje analizę kluczowych wyzwań aksjologicznych we współczesnej, szybko zmieniającej się rzeczywistości oraz kwestii metodologicznych

dotyczących badań aksjologicznych i pedagogicznych. Autorka przedstawia strukturę priorytetowych problemów i kluczowych wyzwań aksjologicznych orientowanych na odpowiedzialne sposoby rozwiązywania sytuacji problemowych. Stanowią one tło do projektowania i podejmowania badań we wskazanych obszarach.

Krystyna Chałas przedmiotem analiz uczyniła aksjosferę szkoły, wyróżniając dwie jej kategorie: zewnętrzną – konstytuowaną przez wartości społeczno-kulturowe środowiska, w którym szkoła pracuje, oraz wewnętrzną, której źródłem są wartości zawarte w Podstawie programowej, przedmiotach nauczania, programie wychowawczo-profilaktycznym oraz wartości preferowane i urzeczywistniane przez podmioty szkoły. Podstawa aksjologiczna szkoły ma szansę być czynnikiem warunkującym rozwój szkoły. Autorka stoi na stanowisku, że jednym z istotnych warunków jest prowadzenie empirycznych badań ilościowych i jakościowych oraz badań w działaniu i badań rozwojowych.

Celem artykułu Bożeny Tołwińskiej jest ukazanie różnych ujęć studium przypadku oraz różnych możliwości projektowania procesu badawczego z jego zastosowaniem jako jednej z metod służących pozyskiwaniu wiedzy, między innymi o szkole. Autorka na tle teoretycznego zarysu studium przypadku ukazuje trzy odmienne sposoby prowadzenia badań tą metodą.

Przedmiotem analiz Joanny Aksman jest zagadnienie ciągłości trwania umiejętności życiowych dzieci. Badania mają charakter badań eksperymentalnych, badań podłużnych trwających 10 lat. Ukazują specyficzne podejście metodologiczne.

Część drugą opracowania otwiera artykuł ks. Marka Jeziorańskiego. Autor podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie: czy w ogóle możliwe jest bycie nauczycielem dla drugiego człowieka? Odpowiedź na powyższe pytanie udzielana jest w trzech etapach: przez analizę rozumienia nauczyciela poprzedzone rozumieniem samego uczenia(się); rozumienia nauczyciela w dialogu; źródeł pedagogicznych podejmujących myśl św. Augustyna.

Teresa Olearczyk przedmiotem analiz uczyniła funkcjonowanie nauczyciela i ucznia w kulturze uczenia. Punktem wyjścia prowadzonych analiz jest tu teoretyczny kontekst kultury edukacji. W kontekście prowadzonych analiz stawia pytanie: czego i jak powinni uczyć nauczyciele w dzisiejszej szkole? Odpowiedź na to pytanie zawarła w 4K: krytyczne myślenie, komunikacja, kooperacja, kreatywność.

Książd Jacek Siewiora przedmiotem analiz uczynił zagadnienie wychowania przez modelowanie. Szczegółowe zagadnienia obejmują ideę przykładu w wychowaniu, kształtowania sumienia pedagoga i zasadność samooceny.

Modele dydaktyczne nauczania fizyki i matematyki są przedmiotem analiz Oksany Dubininy. Autorka dokonuje przeglądu polskich i ukraińskich modeli kształcenia w kontekście specyfiki nauczania tych dwóch przedmiotów.

Obserwowalnym zjawiskiem społecznym są nieporozumienia komunikacyjne osób dorosłych oraz dzieci. Powyższe zagadnienie podejmuje w swym artykule Kinga Kuszak. Autorka wskazuje na kompetencje komunikacyjne i metakomunikacyjne dzieci przedszkolnych, prezentując przeprowadzone przez siebie badania.

Małgorzata Czaplą w swoim artykule prezentuje wyniki badań dotyczące szkoły i jej funkcji. Mają one charakter badań jakościowych. Jedno z podstawowych pytań badawczych dotyczy wyboru kierunku studiów jako czynnika warunkującego postrzeganie roli i znaczenia szkoły. Natomiast celem opracowania Joanny Wrótniak było przedstawienie analizy związku poczucia samotności i stylów radzenia sobie ze stresem przez przyszłych nauczycieli.

Prezentowane artykuły ukazują, jak ważne jest łączenie badań z procesem wychowawczo-dydaktycznym. Ta integracja i poszukiwanie strategii jej wzmocnienia jest ważnym zadaniem w pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej.

Struktura numeru została uzupełniona o recenzję publikacji książkowej K. Chałas, ks. A. Maja, K. Ostrowskiej, A. Badory, pt. *Dydaktyka akademicka w uniwersytecie katolickim*. T. 4. *Edukacja przez służbę przyszłych nauczycieli*.

Krystyna Chałas
Redaktor naukowy zeszytu